ليکوال: لوري هونکو

ژباړن: شاه محمود کډوال

حماسه او هويت

د ۱۹۸۱ميلادي کال په وروستيو کې ډنمارکي، فنلنډي، آيسلينډي، ناروېژي او سويډني توکمپوهانو او فولکلورپوهانو په خپل درې کلن شمالي (د اروپا د شمال اړوند) کنفرانس کې د دود د مفهوم تحليلي ارزښت باندې بحث وړاندې کړ. دا څرګنده شوه چې په کلتوري مطالعاتو کې پورتنۍ کليدي اصطلاح د اوږدې مودې لپاره په پراخه کچه ناڅرګنده پاتې وه. له دې مفکورې سره د نوې علاقې يو لامل د څېړنې په اقليم کې د پام وړ بدلون و : په دوديزو ټولنو کې تر مطالعې لاندې خلکو د خپلو کلتوري ميراثونو په ځينو برخو کې د اصطلاح کارول پيل کړي وو. په "همغږو څېړونکو" کې د پخوانيو " مخبرينو " خپلواکۍ په علمي چاپېريال کې د "دود" د مانا د سروې کولو اړتيا رامنځته کړه.

په غونډه کې موجودو توکمپوهانو او فولکلورپوهانو موافقه وکړه چې ياده اصطلاح په درېو بېلابېلو لارو کې کارول شوې، لومړی: "دود د هغه څه په توګه چې د لېږد په دوامداره بهير کې سپارل کېږي." دا مانا له دريو څخه لږ تر لږه په زړه پورې وه، ځکه چې دې يوازې خورا عامه ورځنۍ کارونه منعکسوله چې په قاموسونو کې موندل کېدله. داسې ښکارېدله چې په دې کې د تحليلي ځواک کمی دی، ياني دا په ګټوره لاره کې ستونزه نه وه. دويمه مانا: "دود د هغه څېزونو په توګه چې له هغو څخه کلتورونه رامنځته شوي، هغه چې موږ په خپلو فولکلور ارشيفونو کې زېرمه کړي" ستونزمنه وه، ځکه چې دا پوښتنه يې راپورته کړه چې دود او کلتور څنګه له يو بل سره تړاو لري. دود ته د مادي او نامادي توکو د نا اوډلې او ناخاپي ټولګې په توګه کتل کېده. درېيمه مانا: دود د ټولنيزې ډلې د استازي په توګه، چې بنسټ يې د ډلې يا بهرني غړي وي د بحث رښتيني هسته ثابته شوه. لکه څنګه چې د پېژندګلوۍ څخه يو اضافي اصطلاح په حيث (د ډلې پېژندنه يا هويت) وړانديزوي." درېيمه مانا په واضح ډول د يوې ډلې يا ګروپ په دودونو کې هغو عناصرو ته اشاره کوي چې د ډلې ځانګړتيا، د هغې شخصيت او احتمالي انفراديت څرګندوي.

Ketabton.com

د "دود"، "کلتور" او "هويت" ترمنځ د کار وېش:

کنفرانس يوازې د دې توان درلود چې ستونزه بيان کړي. په يوه مقاله کې چې څو کاله وروسته خپره شوه، ما استدلال وکړ چې دا ضعيف اقتصاد دی چې د "دود"، "کلتور" او هويت "پېژندګلوی" مفکورې تقريبا د تبادلې وړ دي. د دې کليدي کليمو ترمنځ د کار وېش رامنځته کولو په هڅه کې ما پرېکړه وکړه چې يوازې له دريو موجودو ماناوو څخه يوې ته حل ومومم. زما شخصي انتخاب و او اوس هم دويم دی. زما په اند دود په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصل کې يوازې موادو ته اشاره کوي، د کلتوري عناصرو يوې نا منظمې لړۍ ته چې په مختلفو وختونو او شرايطو کې يوې ځانګړې ټولنيزې ډلې ته چمتو شوې وي. په دې توګه دود به د زېرمتون په څېر ښکاري، يوازې ځينې برخې چې په هر وخت کې کارېږي. نورې برخې په ساده ډول د فعالېدو په تمه دي، د انسان د ذهن په کتابتون کې زېرمه شوي، تل د کارونې او د فعاليت نشتوالي له امله د هېرېدو له ګواښ سره مخ دي.

د "دود" مهم اړخ چې د هغو شيانو په توګه تعريف شوی چې له هغې څخه کلتورونه رامنځته شوي دا دي چې دا د فعال سيستم په توګه بيانولو ته اړتيا نه لري، بلکې دا يو مجموعي وجود دی. د هغې حدود به په ګروپ کې د هر نوي کس له ننوتلو يا وتلو سره بدل شي. دود، په بل عبارت، کلتوري وړتيا يا سرچينې په ګوته کوي، نه د ډلې اصلي کلتور.

زه بايد يادونه وکړم چې په ورته وخت کې له شمالي (Nordic) کنفرانس څخه درې کاله وروسته پر دود د پوهېدنې لپاره يو بل بحث د کلتور، دود او پېژندنې (هويت) په اړه د بلومينګټن د انډيانا په پوهنتون کې د امريکا و هنګري کنفرانس جوړ شو. ډان بين اموس په خپله روښانه مقاله کې د امريکايي فولکلور مطالعې کې د "دود" د مانا ډولونه سروې کړل. هغه له اوو مختلفو مانااوو څخه کمې ونه موندلې، د دوی په منځ کې هغه مانا چې زه به لومړيتوب ورکړم، لکه ، "دود د ډلې په توګه." داسې ښکاري چې دا په طبيعي ډول وده شوې مانا ده، چې فولکلورپوهانو اړينه بللې ده.

کلتور په ورته ډول پر ډله ييز مفهوم سربېره په ډېرو بېلابېلو لارو کارول شوی. په هر صورت زما لپاره دا اصطلاح له ډله ييز څخه څه بله پراخه مانا لري: يو سيستم دی چې د عناصرو تنظيم په يوه مدغمه او فعاله ټولګه کې وي. زه له دې وسوسې سره مقاومت کوم چې کلتور د څېرې مفهوم او دود يې په دننه کې يو څه ځانګړې کړي. د کلتور مفهوم تحليلي ارزښت د دې په سيستمي کارونه کې دی. موږ ليواله نه يو چې دا د منځپانګې له خوا وکاروو، بلکې د فعاليت له مخې يې کاروو، په بل عبارت؛ کلتور په شيانو کې نه دی، بلکې د شيانو د ليدلو، کارولو او د شيانو په اړه په فکر کولو کې دی.

کله چې دود پر کلتور بدل شي، يو څه مهم پېښېږي. د خلکو يوې ډلې ته د مختلفو چينلونو له لارې وړانديز شوي دودونه ډېر وختونه ناڅاپي عرضه يوه سيستماتيکه ځانګړتيا ترلاسه کوي. د دود ځينې برخې کلتور کېږي؛ دوی دلته او اوس له ټولنې سره تړاو لري.

دوی د خپل ژوند په لاره کې مدغمېږي. د ترتيبولو د هغه بهير کيلي انتخاب دی. پرته له بديلونو، د منلو يا رد کولو له احتمال پرته، د ګټو او ارزښتونو سيستمونو کې د موجودو عناصرو له توافق پرته، له ټولنيز کنټرول او تفسير پرته، هېڅ دود کلتور ته نه شي تېرېدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که کلتور دود ته د "ډلې" یا "د موجود عناصـرو زېرمې" په توګه ترتیب وي، د هویت مفهوم په ورته لار کې یو بل ګام اخلي. د دود سیسـتمیک شـخصیت غالب دی، خو دا ډېر مشخص او متمرکز کېږي. د ډله ییز دود یوه برخه ښېله شـوې او په کلتوري اړیکو کې د ډلې اســتازیتوب لپاره جوړه شــوې ده. دا دودونه ژبې، جغرافیایي موقعیت، موسـیقۍ، نڅا، عرف، معمارۍ، تاریخ، حماسـې، رسم او داسـې نورو ته اشاره کوي. د انتخاب په دې پروسه او اضافه ټینګار کې بیرغونه، رنګونه او نومونه، د ښېلګې په توګه، د شیانو، ځانګړتیاوو او اشخاصو یا ځایونو په نښه کولو څخه ډ ډه کوي. دوی په شعارونو اوړي چې د هدفي ډلې د نښو استازیتوب کوي.

د شیانو انتخاب ممکن عجیب وښکاري، خو دا باید یوازې د بهرنۍ بڼې یا محتویاتو له مخې قضاوت نه وي، ځکه چې هر شـی او چلند تر خپل ځان څخه ډېر دی: دا یوه سـمبولیکه مانا لري. د دې سـمبولونو په شـاوخوا کې د سپېڅلتیا هوا محسوسېږي. دوی مانا او احساسات لري چې د هویت ګروپ د یووالي او د یووالي احساس پراختیا لامل کېږي.

اوس دا ممکنه ده چې د ګروپ پېژندنه د ارزښتونو، سمبولونو او احساساتو د یوې ټولګې په توګه تعریف کړئ چې خلک سـره تړي، د دوامداره خبرو اترو له لارې، د یووالي او تړاو په احســاس کې، په نړۍ کې "زموږ" لپاره ځـای جوړول (همـدارنګه د "زموږ و دوی" توپیرول). د "موږ" کوچنۍ کلمه د دې وړتیا لري چې د ټاکل شــویو ســمبولونو ټولګې تـه مـانیز یووالي ورکړي ، کـه هغه مادي وي یا خیالي نظرونه، څېزونه، کلمې یا عمل. د دې یووالي ډېره برخه ممکن د مانیز جوړجاړۍ پر اسـاس وي ، حتا غلط فهم. په ډېرو ســمبولونو کې ممکن د ډلې غړو یا حتا بهرنیانو لاسـوهنه کړې وي، خو بیا هم د هویت د څرګندتیا په سـیسـتم کې د ټاکل شـویو او مدغم شـویو دودیزو عناصـرو ځواک د پام وړ دی. ښایي موږ دوی ته " ارزښتنـاک دود " یا مرکزي دود ووایو چې وښیې دوی د جوړښت او منځپانګې په پرتله پراخه مانا لري.

اجـازه راکړئ هغه څه د یو چارټ په وړاندې کولو ســره لنډ کړم چې ما تر اوســه ویلي دي چې د دود لېږد کولتور او بیا هویت ته څرګندوي یا د دود اوښتنه پر کولتور او بیا هویت راښیي. زه هڅه کوم چې دا مفهومونه له نورو کلیدي کلمو سره وصل کړم، لکه تاریخ، حماسه او سمبول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

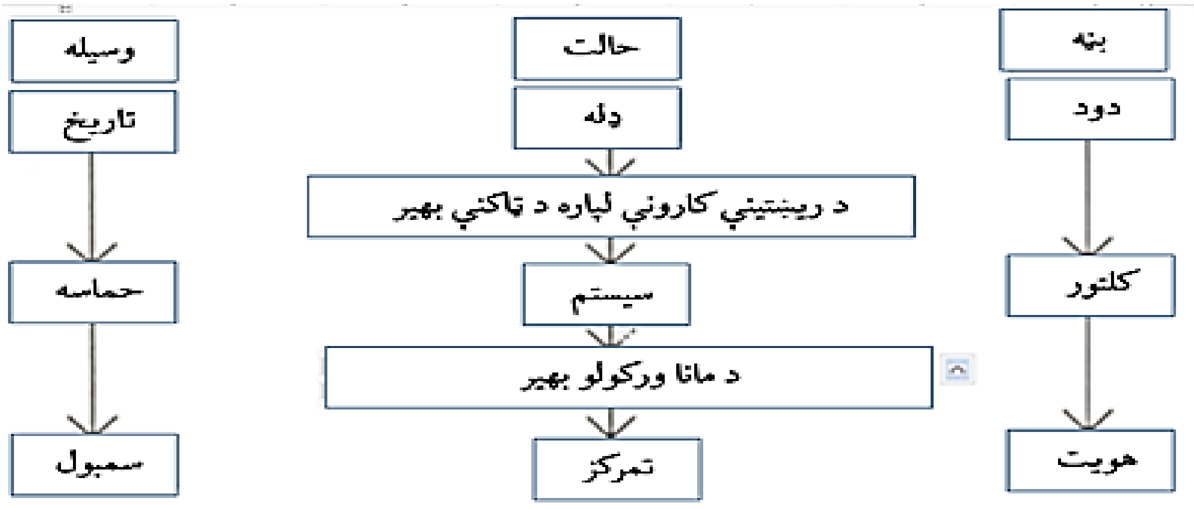

له ښــي اړخ څخه لومړي دوه کالمونه هغه څه منعکســوي چې یوازې ویل شــوي دي. دربیم د لاندې لوستلو وړاندیز کوي: لکه ځنګه چې بې ځایه تاریخي حقایق کلتوري کېږي، دوی د نرۍ په نظم کې مدغم کېږي او د حماسې په پرتله سپېڅلتیا ترلاسـه کوي او کېدی شـي د هویت نښه کوونکي ته وده ورکړي او یو سمبولیک بار ولري چې له دوی اصلي مانا څخه ډېر وي.

حماسه د هویت د کیسې په توګه:

پـه دې میتودولوژیکي جوړښـــت کې د حماســـو ځای څه دی؟ زه وړاندیز کوم چې دوی ممکن د "پېژندنې کیسې" په توګه مشخصې شي. د هویت سمبولونو سره د پرتلې وړ او هغو ډلو ته د متن بهرنۍ مانا لېږدولی شي چې هغوی یې "خپله کیســه" بولي. بریجټ کونلي د حماســې په اړه لیکي: "د هویت کیســه او په ورته ډول، د بدلون کیســه" یانې حماســه د "موړ" په رامنځته کولو ســره په ورته وخت کې بدلون رامنځته کوي، همدارنګه له نورو ډلو سره توپیر او واټن. یووالی له بدلون پرته ناشونی دی.

حماسې معمولا د ادبي او دودیزو ژانرونو په منځ کې خورا لوړ مقام لري. دا لوی یا ستر داستانونه دي چې د نورو داستانونو په پرتله په اوږدوالي، د بیان ځواک او د محتویاتو وزن کې غوره دي. په هرصورت، د دوی ارزښت د کلتوري شرایطو او فعالیت په پرتله له لفظي منځپانګې څخه لږ ترلاسه کېږي: دوی له متن څخه بهر له یو څه ســره تړلي لیدل کېږي، لکه د ډله ییز هویت په اړه د خلکو احســاس، د ټولنې اصــلي ارزښــتونه، د اتلوال چلند بېلګې او انساني هڅې، د تاریخ او اسطورې سمبولیک جوړښتونه. دا په دې مانا ده چې یو اندازه سترې کوونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او تکراري داستان ممکن د يوې ځانګړې ډلې په شعور کې عظمت ترلاسه کړي، چې ځان د هغه په شخصيتونو او پېښو سره پېژني.

په دې توګه د حماسو استقبال د دوی د وجود برخه او جز دی. له ټولنيز تصويب او لږ تر لږه د يوې ډلې له خوا له ثبت شوې لېوالتيا پرته، دا ستونزمن کار دی چې داستان د حماسې په کټګورۍ کې ځای په ځای شي.

يو کوربه چې د حماسې له پوهانو څخه و، د حماسې پېژندنې رغاونيز فعاليت ته اشاره کړې. د يوې بېلګې په توګه، اجازه راکړئ چې د سوسن واډلي وينا راولېږدوم:

حماسې له ټولنې سره ځانګړې اړيکه لري چې دوی په کې رامنځته کېږي: دوی "زموږ کيسه" ده او د ټولنې د پېژندلو له امله له نورو سندرو او کيسو جلا دي. شفاهي حماسې د منظمو نړۍ ليدونو په وړاندوينې سره هغه څه څرګندوي چې نور فولکلوري ژانرونه يې څرګندولی نه شي. څکه ورته حماسې ويل کېږي: دوی د ميوزيک د نابحث شويو بيانونو او د بېلګيزو استعاري جوړښتونو له لارې استدلال نه کوي ، خو بنسټيز واقعيتونه بيانوي.

د پورته ذکر شوې حماسې لنډ تعريف، "يوه عالي او ارزښتناکه کيسه چې په اوږدوالي، د بيان ځواک او د منځپانګې په وزن کې غوره ده " په دې توګه بايد د هغې ټولنې له نظره ولوستل شي چې يې پېژني، مالکيت يې لري او ساتي يې. دا لوستل لږ تر لږه د يوې ځانګړې حماسې د مختلفو کړنو د ټولنيزو او وضعيتي شرايطو په اړه يو ډول پوهه وړاندې کوي. له همدې امله په وروستيو لسيزو کې د ژونديو شفاهي او نيمه ادبي حماسو په اړه تجربوي مطالعات او ساحوي کار ارزښتناک شوی دی. دا ډول څېړنې کېدی شي له موږ سره مرسته وکړي چې يو ځل بيا په هغو حماسو د ښه پوهېدو لپاره بېلګې جوړې کړو چې يوازې د متني شواهدو له لارې پېژندل شوې دي.

ادبي، نيمه ادبي او شفاهي حماسې:

د تعريف له مخې به دا ګټوره وي چې د حماسو رنګارنګه نړۍ په ادبي، دوديزو او نړه شفاهي حماسو ووېشل شي. له ادبي حماسو زما مطلب د ليکوال يا شاعر له خوا رامنځته شوي لوی داستانونه دي. يو مثال به د ميلټن ورک شوی جنت (*Paradise Lost*) وي. شکل او جوړښت يې د لوستي شاعر له خوا څرګندېږي او که تر ادب نه مخکې سرچينو او دودونو ته اشاره شوې وي ، دا عناصر د پلاټ يا فورم د انتخاب لارښوونه نه کوي. په لنډه توګه، دوی د حماسې د جوړونکي لپاره ستونزه نه جوړوي. هغه د شته عناصرو ماسټر دی. د دود پر بنسټ د حماسو راټولوونکو لپاره وضعيت توپير لري. لکه اليس لونروت او د فنلنډ کليوالا. دوی ځينې وختونه داسې عناصر شاملوي چې په مانا يې په بشپړ ډول نه پوهېږي. په لنډه توګه، په داسې حال کې چې شفاهي شاعري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ادبي حماسې لپاره يوازې انعطاف وړ مواد دي، دا خپل اسرار او شاعرانه مفکوره د دود پر بنسټ حماسې لپاره ساتي، که څه هم په حقيقت کې له يو راټولونکي څخه بل ته توپير لري.

له نړه شفاهي حماسو زما مطلب د اوږدو حماسي شعرونو يا نثري داستانونو څخه دی چې په شفاهي دود کې ژوند کوي يا يې کړی دی. د هر يو داسې شعر يو شمېر نسخې په عادي توګه شته او معمولا ناشونې ده چې د نسخو په منځ کې يوه اصلي کاپي په ګوته شي، يوه واحده نسخه چې د اصليت له مخې پر نورو غالبه وي. دوی د نالوستو سندرغاړو په ذهنونو کې د "ذهني متنونو" په توګه ژوندي پاتې کېږي او ممکن له سمون پروسې هم تېرېږي. دا هغه ځای نه دی چې ټولې انتقالي بڼې د نړه شفاهي او نيمه ادبي يا نړدې ادبي حماسې ترمنځ تشريح کړي. کېدی شي دا ووايو چې دوی ډېر دي او د دوی پېژندنه هم نامتني (له متن بهر) شواهدو ته اړتيا لري.

شفاهي حماسې د عمومي او سيمه ييزو هويتونو د لېږدوونکو په توګه:

مخکې تر دې چې يو څوک وکولای شي د ټولنيزو ډلو او ټولنو پېژندلو سره د يوې شفاهي حماسې د فعاليت اړيکه رامنځته کړي ، ښه متني معلومات او ځينې تجربي پلټنې اړينې دي. ستونزه پېچلې ده، ځکه چې يوه ډله يا د هغې ځينې غړي ممکن د فعاليت لپاره مسوول وي، په داسې حال کې چې د پام وړ حماسې بله ډله "مالک" کوي يا ځان ورسره پېژني. د مالکيت ادعاوې او د لوبغاړو او ليدونکو له خوا وړانديز شوي نظرونه ممکن مهمې نښې وړاندې کړي، خو کله ناکله د يوې ډلې د هويت د بيان او حماسې ترمنځ اړيکه پټه پاتې وي. د پرمختګ غوره لاره دا ده چې د "حقيقي ټولنې" په لټه کې شي، هغه ډله چې د نورو په پرتله حماسه ډېره جدي نيسي او د هغې ټولنيز اصل، رتبه، د ځينو حقونو او دندو مشروعيت يا اخلاق د داستان له محتوياتو او تعليماتو ترلاسه کوي.

دا داسې مانا کېدی شي چې د نورو شيانو په منځ کې يو او ورته داستان د يوې ټولنې لپاره يوه حماسه جوړوي، خو د بلې لپاره بل څه. (د سټوارټ بليک برن او جويس فلوکيګر په وينا)

"ورته" داستان، حتا په ورته سټايلونو کې ترسره کېږي، په دې توګه کېدی شي په يوه ټولنه کې حماسه او په بله کې نه وي. د مثال په توګه، د ډهولا دود د يو اوږد، سندريز داستان په توګه د اتراپرديش په شمالي ميدان او د هند په مرکزي سيمه چټيسګر کې ترسره کېږي. په اتراپرديش کې دا يو حماسي دود دی، په داسې حال کې چې د چټيسګاري هنرمندان او ليدونکي دا د ريښتينې کيسې يا داسې کيسې په توګه نه درک کوي چې په ځانګړې توګه د دوی په ټولنه کې پېژندل شوې اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـوسـن واډلي د ډولا په اړه یو څه جلا نظر څرګندوي. حتا کله چې دا حماسـه د سـاتیرۍ په توګه ترسـره کېږي، دا " په بنســټیز کلتوري کټګورۍ پورې اړه لري ". دا ممکنه ده چې اســتدلال وکړو چې یو متن چې د حماســې محتوایي او فعالیتي ځانګړتیاوې ســاتي، تفریحي فعالیت ته د تګ په وخت هم خپل ځینې ربښــتیني ارزښــتونه ســاتي. زه د ســویلي کرناټکا په کرنیزو نندارتونو کې د بوتا د حماســو د ترســره کېدو شــاهد یم چې د کرشــي میله، یې بولي. کله چې بوتا د دریځ پر سر د ډېرو لېدونکو پر وړاندې په ډله ییز حرکت کې لړ ونځېږي، نځا یې له ځای او شــرایطو څخه په بشــپړ ډول بهر ده. بیا هم زه ډاډه نه یم چې ایا ډېری لیدونکي احســاســوي چې دا په حقیقت کې مېلې نه د یو دیوتا یو ډول لیدنه ده. ســربېره پردې، تفریح "نړه" تفریح نه ده، خو کېدی شــي د نســبتاً جدي، روحي لټون پوښتنو او ځوابونو ځانګړتیاوې په اسانۍ سره ترلاسه کړي. که تفریح له زماني او مکاني اړخه د مهمو فعالیتونو لکه ښکار، سفر او داسې نورو سره ګډه وګڼل شي، دا ممکن په یو پټ رسم بدل شي چې ارزښتي اړخ یې اصلي مفهوم ته ځي.

که څه هم په ټولنیزه کچه، زه فکر کوم چې په سخته مانا کې د یوې فعالې اصطلاح په توګه د حماسې لیدل ښه دي او په دې توګه فکر کوم چې لږ تر لږه یوه ډله او یو حالت باید وي چې دا د حقایقو عالي سندره کېږي او په مستقیم ډول د ډلې له هویت سره تړاو لري. د دې په ویلو سره زه دا هم اړین ګڼم چې د حماسې په کټګورۍ کې یو ځای د داسـتانونو لپاره خوندي کړم چې رسـمي معیارونه پوره کړي، خو تر اوسه ترې د ډله ییز هویت په اړه د حماســي فعالیت ترســره کول ثابت شــوي نه دي. د اصطلاح په دې پراخه استعمال کې به هغه متنونه هم شـامل وي چې دا فعالیت یې له لاسه ورکړی وي، خو ممکن په مناسبو شرایطو کې یې ترلاسه کړي او د ژانر په اړه به په پرتلیزه څېړنه کې یو بل اړخ ډېر کړي. دا باید په پام کې ونیول شي هغه وخت چې یو وېروونکی داستان ثبتېږي او د یوې ځانګړې ډلې لپاره د ریښــتینې ســندرې په توګه بدلېږي، د دودونو تطبیق باید ترســره شــي. کیسه باید له فزیکي چاپېریال او د ډلې ذهني دود ـ بنې دواړو سره سمون ولري. دا باید د دې وړتیا ولري چې محلي ایډیالونه، غالب ارزښتونه، ټولنیز اقتصادي جوړښتونه او د اصلي لیدونکو ترمنځ ټولنیز پوړ و رتبه منعکس کړي.حتـا کـه د یوه حمـاســـي فعـالیت لیدونکي له مخلوط طبیعت څخه وي، نه یوازې له مومنانو څخه، بلکې شـکمن، یوازې لیدونکي او تېرېدوونکي، یو اصـلي لیدونکي شـته چې پیغام یې لاربښـوونه کوي. له دې نظره، د ویلچرو نارایانا راو د شپږو تیلوګو (Telugu) ولسي حماسو د تحلیل پایله روښانه ده.

په دې مقاله کې شــپږ ازمویل شــوې حماســې هر یو "اتل" لري چې له مرګ څخه یې ســرغړونه وکړه. په هرصـورت، د سـرغړونې طریقه هغه څه دي چې دا ممکنوي حماسـې پر پوځي او قرباني ډولونو ووېشل شي. دا چې هره یوه حماسـه خپل لیدونکي / برخوال لري دا زموږ لپاره اړینوي چې داسـتان د ملاتړې ټولنې له ژوند او کلتور سـره تړاو ولري. له شـواهدو داسې ښکاري چې د ټولنې ټولنیزو اقتصادي ځانګړتیاوو د اتلولۍ پر طبیعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همدارنگه د کیسې پر ایډیالوژیکي لړۍ اغېزه کړې ده. داستانونه یوازې د رغاونیز اوړدوالي ، د فعالیت سبک او شعري کیفیت پر بنسټ حماسي نه ګڼل کېږي، بلکې په دې دلیل چې داستانونو د هغو ټولنو نړۍ لید منظم کړی چې ورسره پېژني یا ورسره هویتي تړون لري. برخوالې ټولنې د دوی د برخې لپاره حماسې ته د ریښتینو پېښو د ثبت په توګه ګوري. د دې ډول داستان بدلونونه د ټولنې ایډیالوژیکي لار تعقیبوي چې د هغې ریښتیني ارزښت کې برخه اخلي.

د حماسې تر شا د هویتي ډلې تړون ممکن توپیر ولري. د هویت یو مهم ډول چې پر هغې د حماسي خبرو اترو بنسټ ایښودل کیدی شي، سیمه ییز دی. دا اصطلاح څو طبقي، څو ذاتي ترتیباتو ته اشاره کوي چې له یوې څخه د ډېرو ټولنیزو طبقو یا ذاتونو داخلي همغږي په خطر کې وي. حماسې کېدی شي په یوه سیمه کې د یو شمېر ټولنیزو ډلو ترمنځ اصل، اړیکې او حتا شخړې انځور کړي. د موجوده ټولنو دا ډول ټولنیز انځور او د دوی درجه بندي، د دوی حقونه او دندې، کولی شي د ټولنیز ځواک محلي سرچینو ته وفاداري پیاوړې کړي او په حقیقت کې د سوله ییزې همغږۍ قواعد وښیي. یا دا کېدی شي د لویو او کوچنیو دودونو ترمنځ په خبرو اترو بدل شي، هاغسې چې د بریندابیک له خوا یې تشریح شوې ده.

د کیسه ویونکو اوږده لړۍ باید له ډېرو ژوندیو اورېدونکو سره اړیکه ونیسي چې ولسي حماسه تولید کړي. لکه څرنګه چې دا کیسې په تدریجي ډول له حماسې څخه وده کوي، دوی د ټولنې دودونو سره ډېرېږي. دوی ممکن حتا د لوی تمدن لپاره بنسټیزه یا اصلي کیسه شي. مهابهارت (*Mahābhārata*) او رامایانه (*Rāmāyana*) د هند دوه لویې حماسې اوس مهال یوازې له دې ډول هندي حیثیت څخه خوند اخلي. هغه پروسه چې په تدریج سره دا ډول حماسې تصفیه کوي او د واکمنې طبقې د چلندونو د درناوي وړ وسیله جوړوي، په هرصورت، د رعیت له ورځني ژوند څخه جلا کولو کې مرسته کوي. کله چې په داسې کارونو کې له لوړ موقف څخه بهر د نظرونو او د لرې پرتو خلکو د چلندونو ترمنځ واټن خورا لوی شي، د ټولنې په دود کې د حماسې لپاره یو نوی ځای پرانیځي چې سیمه ییزې اندېښنې په ښه توګه بیان کړي. د بېلګې په توګه د سیمه ییزو ورونو په حماسه کې هنرمندان او بزګران مهم شخصیتونه دي، نه ښوونکي، جنګیالي یا د هندي کلاسیک دود زاهدان. دا ډول کیسه کولی شي د مقابلې یوه زړه راښکونکې ټولګه په سمه توګه انځور کړي، ځکه چې دا د یوې پېژندل شوې سترې کیسې د چوکاټ ټکو په اړه د نوي، خو پېژندل شویو موضوعاتو ځای په ځای کولو لارې لټوي.

کیسه د هغو کسانو د پیاوړي ګډ قضاوت لپاره یوه ویانده ده چې د پراخ سیاسي سیستم په حاشیو کې ژوند کوي. دا د هغو کسانو په اړه د دوی نظر بیانوي چې په مرکز کې حرکت کوي. په دې سیمه ییزه حماسه کې د هند سترو حماسو او پېژندل شویو برهمنیک نظریاتو ته اشاره کېږي. په هر صورت هغه څه چې ډېر اغېزناک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، دا دی چې دا څرګندونې ډېرې هندي نورمونه مسخره کوي. مخالفت او انعطاف دواړه د دې حماسې په موضوعي سازمان کې کليدي رول لوبوي. دا رغاونيزې ځانګړتياوې په ډېرو لارو کې د هند له سترو ادبياتو څخه جلا د کيسې په تعريف کولو کې مرسته کوي. په حقيقت کې دا ځانګړي توضيحات د هغې شفاهي ډولونه په بشپړه توګه رنګوي.

په محلي دود، مورفولوژۍ (بڼه ، شکل و صورت) او جغرافيه کې د حماسي کيسو دا تطابق لوی دود په دفاعي حالت کې اچوي او د سيمه ييزو هويتونو څرګندولو ته لاره هواروي. دا ښايي د سيمه ييزو وګړو پر يووالي اغېز وکړي چې ژبنيو، مذهبي، طبقاتي او توکميزو توپيرونو سره ويشلي دي.

ګڼ هويتونه، ټولنيز او فردي : د سيري حماسه:

د بيک (Beck) کتنې له سويلي هند په ځانګړې توګه تامل ناډو سره تړلې دي. په ورته ډول، د کرناټکا په حماسو کې د لويو او کوچنيو دودونو مداخله د کناډا او تولو (Tulu) ژبو سيمو کې ښکاره ده. دوی دواړه د معبد په ساحو کې سره ګډوي په هغه ځای کې چې حماسې د ملکيت له رسمونو سره تړلې د بشپړې سپوږمۍ په شپه او په خپله په حماسو کې ترسره کېږي.لا تر اوسه ناچاپ شوې د سيري حماسه ښايي د تولو د حماسو په منځ کې تر ټولو اوږده وي چې د وريځو په کروندو او د ښځو د ملکيت په رسمونو کې ترسره شوې ده، په خپل پلاټ کې د تثليث ټول خدايان لري: ايشورا (شيوا) د تولوناد لپاره د حماسې رامنځته کولو امر کوي. نارايانا (ويشنو) په منظمه توګه د حماسې په ډېرو تکرارېدونکو کرښو کې څرګندېږي او برميرو (برهما) يو له اصلي کردارونو څخه دی، "يو بې وزله برهمن سړی" چې په دې او نورو اوښتو څېرو کې د الهي ارادې او قضاوت استازيتوب کوي. بيا هم حماسه د دې خدايانو په اړه نه ده، حتا که د دوی عمل د پېښو جريان ټاکي. دا صحنه د ضعيف نارينه او پياوړو مېرمنو له خوا نيول شوې چې د موروالۍ لوبيزې ډلې پېژندنه منعکسوي، بنټ د حماسې اوسنی "مالک". هيروينه يا اتله د نرينه واکمنۍ او د ميراث د پېچلو قواعدو قرباني ده. بيا هم د طبقې پېژندنه تر ټولو مهمه مسله نه ده. په حقيقت کې تر (70) څخه زياتې مېرمنې چې په کلتوري ګروپ پورې اړه لري او له ۱۹۸۹م راهيسې زموږ د فنلنډي - هندي ډلې له خوا مطالعه شوي د ډېرو قومونو استازيتوب کوي. سيري، د هغې دوه لوڼې او غبرګونې لمسيانې په اروايي ناروغيو ککړو ځورول شويو مېرمنو لپاره د پېژندنې پنځه ډولونه وړاندې کوي؛ يانې دوی د خپلې ناروغۍ له مخې د کلتور د غړيتوب لپاره غوره شوې دي، نه د خپلې قبيلې و طبقې له مخې.

د سنسکرت دودونه په کلتوري ځای کې واکمن دي په کوم ځای کې چې د اصلي معبد د لوی خدای لپاره تنظيم شويو مېلو کې د دريو معبدونو مخې ته حماسې نندارتونونه ترسره کېږي، د بوتا سيمه ييز اتلان د کلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو سره کلنۍ لیدنه کوي او سیري ګروپونه د الهي زېږون د مثالي مېرمنې یادونې ته ځانګړي شوي وي. د اصلي خدای بت "خلکو ته ښودل شوی" دی یا څو ځله د معبد د ساحې شاوخوا ته په درون لاریون کې لېږدول کېږي او بېرته محراب کې ایښودل کېږي. بوتا ته شخصیت ورکوونکي له ټیټې طبقې څخه دي او ممکن هېڅکله معبد ته نه ور ننوځي: دوی د هغه د تخت مخې ته نڅا کوي. د سیري ګروپونه د شاوخوا په لړو مقدسو سیمو کې هم پاتې کېږي.

دا څرګنده ده چې ډېر هویتونه یو څه د حماسو او یو څه د نورو وسیلو له لارې د دوو شپو د ملکیت په رسمونو کې ښودل کېږي. د اصلي معبد د ستر خدای په اړه هېڅ حماسه نه ده ویل شوې، خو د هغه له بت سره منظم کتارونه د الهي رتبوي لړۍ یوه پیاوړې یادونه ده. دې پېښې ته د سنسکرت دودونو او د لوړو طبقو د دریځ د تایید په توګه کتل کېدی شي: د مندر سیمې مشر پادري یو برهمن دی چې ډله ییز او مرستیال رسمونه په ډېر مستند ډول ترسره کوي، د مندر په حدودو کې له بوتایانو سره لیدنه او ور باندې پام کوي، خو د ملکیت په لیونتوب کې نه ورګډېږي.

بوتا د کلیوالې ټولنې د هویت جوړښت دی. دا په واضح ډول د دوی په حماسو کې څرګند شوي چې ځینې برخې یې د شخصیت ورکوونکي د نقاب کولو مراسمو په جریان کې د مرستیال ممثل له خوا له خطي روایت نه په نرمۍ سره لوستل کېږي. د کوډګرۍ له یوې صحنې سره د یو لړې شباهت پر بنسټ د دې سندرې یا اواز موخه دا ده چې پر اورېدونکي د اغېز په پرتله د شخصیت ورکوونکي روحیه و مزاج تنظیم کړي. بوتا په ډراماتیکه طریقه یو بل فعالیت ترسره کوي: پینټومیم (د خبرې په وسیله غلې ننداره)، نڅا، د حیرانتیا سندره، لنډ ډیالوګ، د ملکیت د لېونتوب نارې، ټوپونه، خړ لیدل او لړزېدل، له تورې سره د جګړې پېښې یا د شخصیت وروکونکي په لاس کې بله ډیوه. دا ټولې او نورې ځانګړتیاوې د حماسې د کلیدي عناصرو په ډراماتیک تطبیق کې شامل دي، کوم چې مناسب داستان نه دی، خو د کلي خلکو ته یو پیغام دی: د دوی اتل خدای بوتا په پراخه توګه سفر کړی دی، له دې هدف سره بېرته راستون شوی چې په کلیوال معبد (د ټولو خدایانو زیارت) کې خپل ځای بېرته ونیسي او په راتلونکي کال کې د کلیوالو هوساینه تضمین کړي. یو څوک ښایي په شالید کې د پخوانیو فیوډالي سیستمونو د اثبات احساس وکړي: د جایدادونو او ځمکوالو شبکه چې په رسمي توګه د ۱۹۷۲م په وروستیو کې له منځه وړل شوې، خو لاهم د کروندګرو په ذهنونو کې د ذهني جوړښت په توګه ژوندۍ ده او په دې توګه د مذهبي او سیمه ییز هویت سرچینه هم ده.

د سیري حماسې په وسیله د هغو عبادت کوونکو هویت یوه څه ډېر انفرادي او درملیز طبیعته وړاندې شوی چې معبد ته له لرې او نږدې کلیو راټولېږي. د دې ټولنیز اړخ چې په داستان کې انځور شوی، نه یوازې په طبقه په ځانګړې توګه په مورواکۍ، بلکې پر اخلاقي ارزښتونو لکه: عدالت، د کورنۍ عزت، رښتینولي، سپېڅلتیا،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځينه خپلواکي او ازادي باندې تمرکز کوي. په دې مانا يو ځوک ښايي د سيري حماسې ته د نسبتا عصري، حتا د فيمينيستې حماسې په توګه وګوري چې د چلند بېلګې وړاندې کوي چې کله ناکله په ورځني ژوند کې د فکر وړ نه وي. ښځينه اتلانې يا لوبغاړې متشد دې نه وي ، خو د مثالي چلند د بېلګې په توګه کولی شي په نورو حماسو (لکه: کوټي و چيناييا Koti and Chennayya) کې تر خپلو نرينه همکارانو څخه ښې وي چې د زړورو جنګياليو په توګه ښودل شوي دي. د سيري زړورتيا ټولنيز طبيعت لري؛ هغه په ساده ډول د خپل کافر مېړه په پرېښودو سره په خپل نرواک او له اخلاقي پلوه ټيټ چاپېريال کې انقلاب رامنځته کوي، چې په عادي ژوند کې يو نه اوربدل شوی عمل دی. هغه خپل جذابيت او اخلاقي معيار ساتي او د نسبي خپلواکۍ ژوند ته دوام ورکوي چې په دويم واده او د سون (Sonne) په نوم لور زېږون سره اوج ته رسېږي.

د نرينه او ښځينه په نظر دا د ځان بسياينې او اخلاقي باور يوه ستره کيسه ده ، يوازېنی يو څه ګډود عنصر چې د کړکېچنو سيريانو (Siris) د شخصي هويت په اړه په کلتوري ګروپ کې شته دا دي چې د هند ډېرې مېرمنې له کلاسيک ضعف سره مخ شوي او له نازېږون يا وچوالي څخه وېره لري. په حماسه کې د اولادونو نشتوالی څو ځله تداوي کېږي. په ورځني ژوند کې د مېرمنو د ازدواجي ستونزو اصلي سرچينه په ځان د باور نشتوالی ښکاري چې په کورنۍ کې د سختو انساني اړيکو او په پايله کې د اروايي ګډوډۍ او نامطلوب جسمي حالتونه د نازېږون او نورو ګډوديو لاملېږي.

له دې حماسې سره موږ د هويت د ثبت يوې انتها ته رسېږو، چېرې چې اساسا يوازې يو فرد په ناهيلۍ سره په نړۍ کې د ځای په لټه کې دی او د سيريانو له يوې ډلې سره د يوځای کېدو له کبله ژغورل کېږي. په دې مناسکو کې هغه کولی شي چې خپل ورځني هويتونه (او ورسره ملګرې ستونزې) لرې کړي او يوه نوې ځانبسياينه رامنځته کړي چې د سيري ګروپ تر راتلونکي کلنۍ مېلې پورې وغځېږي.

د نورو سيريانو ملاتړ مهم دی، ځکه چې د هغوی د ژوند تاريخونه د ملګرتيا احساس او ډله ييز هويت رامنځته کوي. بيا هم يو سيري تر ډېره د خپل الهي حيثيت سره يوازې دی، وايي به چې په يو پړي پورې ځوړند دی چې د سيري له يوې کلنۍ مېلې بلې ته غځېږي. هغه د دې مراسمو په الهي ځواک او په حماسه کې د هغه شخصيت له اړخه ځان خوندي محسوي چې ورسره يې ځان پېژندلی دی يا غوره ووايم چې هغه د خلکو په نړۍ کې د خپل لېږدوونکي په توګه غوره کړې ده. هغه ممکن د اوږدې مودې لپاره له نورو سيريانو سره ونه ګوري. کله ناکله کېدی شي له يوازيني نرينه کلتوري شخص د سيري زوی سره چې کومارا نومېږي او د سيري ډلې مشر دی، وګوري چې له هغې سره د ستونزو په حل کولو کې مرسته وکړي او په کور او کلي کې يې حيثيت پياوړی کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي حماسه: طبيعي وده يا سياسي جوړښت؟

له سيمه ييزو، ټولنيزو او انفرادي هويتونو سره په تړاو کې د شفاهي حماسو د دې لنډې سروې په ترسره کولو اجازه راکړئ چې د ثبت بل پای ته په لاس وروړلو يانې د ملي هويت په اړه حماسو سره پای ته ورسوم. د لويو او کوچنيو حماسې دودونو متقابل اغېز هاغسې چې پورته برينډا بيک ازمايښتي وړاندې کړ، له کليوالي افسانې نه ملي کيسې ته د طبيعي ودې انځور په بنسټيزه توگه وړاندې کوي. د لويو حماسو شفاهي او نيمه ادبي سيمه ييزو نسخو دا پروسه د پرمختللي خيال د دې مثالي ډول په پرتله خورا پېچلې کړې ده. د وروستيو څېړنو پر بنسټ د بې شمېره کوچنيو ليدونکو له تمې سره سم د حماسي کيسو ځايي کولو (سيمه ييزولو) او پېژندلو خورا لوی رول لوبولی دی. جوته شوې ده چې د کلاسيکو شفاهي کيسو بيا ويل د دوی له اټکل څخه په بشپړ ډول توپير لري. ډېر ځله داسې برېښي چې پر کلاسيکو بېلگو حواله يوازې هغو نسخو ته د مشروعيت ور کولو لپاره وي چې بايد ترسره شي. تر هغې وروسته سندرغاړی او د هغه ټولنه نسبتاً ازاده ده چې کيسه جوړه کړي.

که مهابهارت او رامايانا د هند د ملي حماسو په توگه وگڼل شي، نو موږ بايد په پام کې ونيسو چې دا بيان شايد د پخوا په پرتله اوس د رسنيو په عصري دور کې رېښتيا وي، سربېره پر دې د هندي ژبو او توکمونو پراخه ډولونه، سيمه ييز او نور فرعي کلتورونه، همدارنگه د شته حماسو شمېر او ټولنيز هويتونه تر ډېره دا ډول پايلې مني. په ټوله کې د ملي حماسې مفهوم کړکېچن دی، ځکه چې ډېر ځله دا له ځينو پخوانيو بېلگو سره سم د ادبي مخکښانو له خوا له ځانغوښتي جوړښته پايله نه ورکوي يا د ادبي مخکښانو ډېر ځانغوښتي جوړښتونه له طبيعي ودې او پراختيا پرته د پخوانيو بېلگو پيروي کوي. د ملي حماسې رامنځته کول شاعرانه نه، بلکې سياسي عمل دی.

سترې حماسې دومره توپير لري چې د حماسې د اصلي بېلگې د ټاکنې لپاره هېڅ عيني معيار نه شته. يو ځل چې دا ډول ټاکنه ترسره شي، په هرصورت د حماسي ادبياتو پر پراختيا خپل اغېز ښندي. هومريايي (Homeric) حماسې يوازې د حماسو د جوړښت يوه نسبتاً نادره قضيه ده، خو کله چې الياد (*Iliad*) ځان د لويې حماسې د بېلگې په توگه رامنځته کړ، د حماسې په اړه د اروپا ټول کلتوري او ادبي فکر له بېلگې سره سم شو.

دا نظر د رومانتيک فيلسوفانو لکه د شليگل د وروڼو، هيگل، هيرډر او ورپسې ولف او لچمن له خوا پياوړی شوی و چې د لرغوني يوناني شواهدو پر بنسټ يې د ادبياتو پراختيا په عمومي ډول انځور او د حماسې د تدوين پروسه يې په تفصيل سره تصور کړه. رومانتيکانو حماسه د ادبياتو پيل، د ادبياتو په پيدايښت کې لومړی ژانر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورپسې ډرامه او غنايي شاعري ګڼله. که هومر دومره ژر راڅرګند شوی نه وای او هغه ته منسوبو حماسو د ښو ادبياتو بېلګې نه رغولی، دا ډول نظم نه رامنځته کېده.

د حماسې رامنځته کېدل نه يوازې د ادب د رامنځته کېدو، بلکې د يو ملت د رامنځته کېدو نښه هم وه. لکه څنګه چې هيګل په خپل اثر استيتيک (*Esthetik*) کې ليکلي: " د يو ملت ټول نړۍ ليد و عينيت چې د هغه د عينيت جوړونې په بڼه کې د هغه څه په توګه څرګندېږي چې ربنتيا پېښ شوي دي ، په ربنتينې مانا د حماسې منځپانګه او بڼه رغوي." دا ښايي د يوې ځانګړې ټولنې د "حقيقت سندرې" په توګه د حماسې تر ټولو روښانه لومړنيو تعريفونو څخه وي. تاريخ، نړۍ ليد او هويت سره يو ځای کېږي او د خلکو يوه ډله پر يوه ټولنه، ملت او يا نورو اوړي او د دې پېښې راپور ورکول د حماسې دنده ده.

دا مفکوره وروسته د مارکسيستي ايډيالوژۍ له خوا ومنل شوه او شوروي اتحاد يې د فولکلوريکو شعرونو په پرتله د رومانتيک چلند و ليد پر يو وروستي مرکزه واړوه، ځکه چې روسي بايليني *bylini* (ختيځ اسلاوي دوديز شفاهي حماسي داستاني شعر) ډېر لنډ شعرونه وو، شوروي پوهان لېواله وو چې حماسه مناسب ادبي ژانر اعلان کړي، نه فولکلوري. بله خوا هغوی باوري وو چې ټول هغه شعرونه د يو ملت حماسه رغوي چې ورته يا يورنګ اتلان لري. په حقيقت کې دې فکري کربښې د يوې حماسې (او يو ملت ؟) شتون د پوهانو په قضاوت پورې تاړه.

په اسيا او اروپا کې د ملي حماسو سياست:

نه يوازې د اروپا په پرتليزو مطالعاتو کې د رومانتيکو بېلګو غوره والی شته، بلکې د افريقا او اسيا په حماسو کې هم شته چې لا هم بايد ډېره هڅه وکړو چې ځان يې له لاسبري وژغورو. په هر صورت، د شفاهي او نيمه ادبي حماسو په اړه وروستي ساحوي کار د ډېرو متوازنو څېړنيزو بېلګو په زېږون کې پراخه مرسته کړې ده.بيا هم د ملي حماسې مفهوم په نا اروپايي شرايطو کې هم خپل سياسي جوهر ساتي. جين ايچ. روغاير (Gene H. Roghair) وايي، دا د اکيراجو اوماکانتم (Akkirāju Umākāntam) لاسته راوړنه وه چې تر (۷۰۰) کلونوڅخه ډېر لرغونې پالنايوراکاريترا (*Palnāiivīracaritra* ، په ۱۹۱۱ کې چاپ) يې د تيلوګو پر ملي حماسه واړوله.

اوماکانتم، پالنايوراکاريترا د اتلې حماسې په توګه رامنځته کړه چې د تېلوګو وګړو کولای شول په وياړ ورته وګوري. لکه څرنګه چې د نړۍ په نورو برخو کې خلکو خپل تير ستر اتلان درلودل، د تيلو خلکو هم کولی شول خپلو تېرو اتلانو ته وګوري. هغه دا هم په خپله خوښه ثابته کړه چې پالنايوراکاريترا د څوارلسمې پېړۍ د وروستيو او د پنځلسمې پېړۍ د پيل پېړيو يوه تيلوګويي شاعر سريناتويو (Srīnāthu u) له خوا ليکل شوې ده. دا حماسه د تيلوګو ژبو وګړو لپاره مهمه وه چې د تيلوګو هويت يې پخوا په محلي بېلګو کې لټاوه چې پر دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې د بهرنيو واکمنو د چلند د بېلګو لاســبرى ښرګنداوه. د ليکوالۍ مســاله هم ورته په هماغه کچه مهمه وه. د ســرينــاتويو د اثر پــه توګه د پالنايوراکاريترا رامنځته کول د تاريخپوهانو او د ادبي شـــخصـــيتونو په نظر کې د حماسې ارزښت لوړ کړ، خو په خپله د دود له ريښو څخه يې هم پام پر بله واړوه.

په دې او نورو کيسـو کې د ملي حماسـو د منشـاء په اړه څلور شيان ځانګړي دي: لومړى، داسې فردي عقل شـته چې په يوه ځانګړې تاريخي شـېبه کې د يوې نړيوالې بېلګې په پيروۍ د خلکو اړتياوې تعريفوي. دويم، د لرغوني اصل شاعرانه مواد شته. درېيم، د حماسې د ترلاسه کولو او تفسير لپاره ادبي مخکښان شته، څلورم ، دا ټوله پروسـه له يو چاپېريال نه بل ته د دود د لېږد په مانا بشـپړ توپير لري. د کلتوري مخکښـانو په لاس کې په طبيعي توګه د ودې په حال کې حماسي دود د سمون او تفسير له پروسې تېرېږي. هغه څه چې له دې پروسې راوځي د ټولنې د هويت يوه عالي کيسـه ده چې سـمونګرو او مفسـرينو له پټنځايونو ، لاس کښـلو سـرچينو او ژونديو شفاهي چاپېريالونو څخه د دود د لېږد پر وخت د ټولنې وروستي استقبال ته په ذهن کې لرل.

دا يو داسې استقبال دى چې د ملي حماسې زېږون په نښه کوي. د منونکې ټولنې له تاييد او لېوالتيا پرته، د ملي حماسـو د رامنځته کولو بهير ناځاپه پاى ته رسـېږي او له ياده وځي. يوازې هغه مهال چې ټولنه د خپل کلتوري هويت د لېږدونکې په توګه د حماسې هرکلى کوي، د خپل اصل، ټولنيز تاريخ، اسطورې، د ارزښتونو او هيلو وروستۍ ټولګې په توګه يې د "حقيقت سندره" مني چې په تېر پورې تړلې، خو په حقيقت کې راتلونکې ته رسېږي، يوازې په دې حالت کې يې ځاى د يوې ملي حماسې په توګه تثبيتېږي. د ليږد او بدلون د دې پروسې د نه منلو وړ بيه تر پام لاندې حماسي شعر د دوديز چاپېريال او په لوستي، تحصيل کړي او ډېر ښاري چاپېريال کې د حماســې نوي ژوند ترمنځ مخ په زياتېدونکې واټن دى. حماسـه له څنډې نه مرکز ته ليږدول شـوې ده: د سيمه ييزو هويتونو منعکسوونکې حماسي متنونه د ټول ملت لپاره يو نړيوال سمبول ګرځېدلى، همدارنګه د هغو سيمو او خلکو لپاره چې هېڅکله د حماسې پر شفاهي بڼه نه پوهېږي.

د ملي حماسې د زېږون په اړه دا داستان يوازې د هغه څه يوه بېلګه ده چې ما د فولکلور پروسې په نوم ياده کړې ده. دا داسـتان پر ټولو هغو حماسـو له بدلون پرته د تطبيق وړ دى چې د ټولنيز يا ملي دريځ ادعا لري. د دې توپيرونکې ځـانګړتيـاوې پـه اسـيـا او اروپا ، تيلوګو او همدارنګه په فنلنډ کې باوري دي. د فنلنډې کليوالا (۱۸۳۵) Kalevala مولف، اليـاس لونروت هغـه څـه وکړل چې اومـاکانتم به وروسـتـه کول: هغه د خپلو خلکو اړتياوې د حماســـه جوړونې نړيوالو بېلګو نه په پيروۍ تعريف کړې. هغه همدارنګه هغه کار وکړ چې فرض کېده سريناتويو ترسره کړى دى: هغه پخواني شعري مواد تر پخوا چاپ شوي په يو ستر چوکاټ کې راټول کړل. په دې کار کې هغه يوازې نه و، په دې مانا چې هغه د يوه داســې ادبي او ســياســي شـخصـيت تر اغېز لاندې و چې د پروژې د بشـپړاند غوره شخص په توګه د لونروت تر څرګندتيا وړاندې يې د ملي حماسې لپاره هيلې لرلې. دا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي مخکښــانو هرکلی و چې کلیوالا یې د فنلنډیانو د کلتوري هویت پر یو مهم ســمبول چې لا هم دی، واړوه. یوازې ډېر وروسته، کله چې حماسه د فنلنډ د یوه تعلیمي سیسـتم برخه وګرځېده چې حتا د هغې د ظهور په وخت کې نه و ، فنلنډیانو په پراخه کچه کلیوالا وپېژندله. له اصـلي شـفاهي شعري کلتورونو څخه واټن د پام وړ و: د فنلنډ ختیځ پولې ته نږدې کیریلینیانو (Karelians) او فنیانو (Finns) هغه شـعرونه ساتلي وو چې له هغې څخه یې حماسه تالیف شـوې وه، د فنلنډ د پلازمینې د کلتوري ښـاري اشـرافو له ژوند څخه خورا متفاوت ژوند درلود. په پای کې شفاهي شعر په خپل چاپېریال کې په مړاوې کېدو پیل وکړ، خو د فنلنډ په لوستي کلتور کې د هغې دویم ژوند تر ډېره د حماسې له لارې وغځېده.

د یوه ادبي لمس ارزښت: د بېلګو ترمنځ توپیر؟

په هر صـورت، د تیلوګو او فنلنډي حماسـي شـعرونو د ملي کېدلو پروسـې په اړه د سیاسي داستانونو ترمنځ توپیرونه هم شــته. له هغو څخه یو یې له یوه ادبي شــاعر ســره د پالنایوراکاریترا اړیکه ده. د اروپایي اورېدونکو لپاره چې په لومړنیو (نالوســتو) ریښــو کې خپل هویت لټوي، دا ډول اړیکه په اتلسـمه او نولسـمه پېړۍ کې د رومانتیزم د عروج پر وخت د تصـور وړ نه وه. موږ ښـایي دلته د شـفاهي او ادبي شـعرونو په اړه د اسـیا او اروپا د لیدلوریو ترمنځ یو بېلګیز توپیر ولرو: هغه څه چې په اروپا کې په چټکۍ سـره له یو بل جلا شوي، په اسیا کې د کلتوري میراثونو د ربښـتینو تعامل کوونکو او همکارو واحدونو په توګه منل شـوي دي. د سـریناتویو د ادعا شـوې ونډې ماهیت ته له پام پرته، څرګنده ده چې دا حماسـه هم د خطي نسـخو او هم د شـفاهي فعالیتونو له لارې ژوندۍ پاتې ده او هغه وخت خورا ډېره ارزښـتناکه شـوه چې کله یو مشـهور شـاعر د یوه ناپېژانده شـاعر تر شـا راڅرګند شو.

په اروپا کې داسـې نه ده. د الیاس لونروت یو له اصـلي اندېښـنو څخه چې مخنیوی یې باید وشي هغه ډول نیوکې وې چې څو لسـیزې وړاندې یې د مکفرسـن (Macpherson) د اوسـیان (*Ossian*) شعرونه له منځه وړي وو، په دې مانا چې په حقیقت کې تالیف کوونکي حماسې ویلي وې او ډېرې یې لیکلي وې. لونروت د نړه ادبي شـعر په جوړولو کې هر ډول ښکېلتیا کلکه رد کړله او په ربښتیا همداسې وه. د حماسې یوازې درې سلنه کرښې د هغه په قلم دي چې ډېری یې په پیل او پای کې دي چېرې چې د حماسـه ویونکي غږ اورېدل کېږي. لونروت هغه کرښې او عبارتونه چې له شفاهي شعرونو څخه یې غوره کړي د محافظتي ډال په توګه کارولي دي: تر هغه چې د هغه مطالب له نالوسـتو شـفاهي سـندرغاړو څخه راوځي، نه شـو کولای هغه د ادبي تخلیق یا د شـفاهي سـرچینو په جعل تورن کړو. حقیقت په منځ کې یو ځای پروت دی: حتا که په خپله کرښې اصلي وای، ترکیبونه یې د لونروت تر لیکني قلم څخـه ډېر وو. نوموړي دغـه طریقه په دې ډول توجیه کړه چې د پخوانیو متني بېلګو پر بنسـټ د شـعرونو د دورونو او نویو جوړښـتونو د رامنځته کولو پر مهال یې یوازې هغه څه کول چې نالوسـتي سندرغاړي ورته چمتو وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لونروت ځان په دوو رولونو کې لیده: یو هغه سمونگر و چې د پیسیستریټانو (Peisistratean) په دوره کې د هومري متنونو له فرضـي سمونگرو سره د پرتلې وړ و، ولف هم دارنگ استدلال کړی، بل د لرغوني شفاهي شعر معاصر سـندرغاړی و .لونروت د کیریلینیانو، فنلنډیانو او انگریانیانو د حماسـي شـعرونو د وروسـتیو سـندرغاړو وسـیله شو. د خپل عروج او ابتدایي زوال په وخت کې هغه د دوی شاعرانه سیستمونه داخلي کړل، شایستگي، څو شـکله فرمان او شـاعرانه قواعد یې رامنځته کړل چې بالاخره په فرد پورې تړلي او نه یوازې د یوې سـیمې، بلکې د ډېرو سـیمو اسـتازی و . د هغه په لاسـونو کې راټول شـوي متنونه لومړی بې کوره شـول، یانې له خپلو اصلي شرایطو او متنونو جلا شول، خو وروسته د هغه په شخصي دودیز سیستم کې یوځای شول. د دې سیستم شـتون او پراختیا د حماسـو د پنځو نسخو له لارې مطالعه کېدی شي چې لونروت د کلیوالا پروسې، د عبارت د محدودې مانا په توگه (هونکو ۱۹۸٦)، له ۱۸۲۸ څخه تر ۱۸٦۲پورې رامنځته کړې دي. د یوه پنځگر شـاعر په توگه د متوسـط استعداد درلودونکی و، خو د شفاهي حماسي سندرغاړو لپاره د یوې وسیلې په توگه د پام وړ و. بیا هم دا د هغه لید و ، نه د هغوی چې په کلیوالا کې ترسـره شو. د هغه تخلیق د ویلو (سندریز) نه و ، بلکې د لوستلو و. هغه یو کتاب غوښته چې " د هومر نیم " سره برابر وي.

اسـیایان په دې نظر دي چې د حماسـې په اړه د رومانتیکې نظریې پلویانو (مکفرسن، لونروت او نورو) په اړه بحث ښـایي اغېز ونه لري. د مکفرسـن د پېژندلو ښـه کرښـه چې ډېرې واقعي کرښـې یې په اوسـیان ژبه کې ولیکلې، خو د پخوانیو سـرچینو پر اسـاس یې نمونه کړې، لونروت چې له اصلي شفاهي کرښو څخه یې ټرونکی رامنځته کړ، خو په ورته وخت کې یې بیا یوه یوځای کوونکی حماسي لیدلوری وړاندې کړی چې کېدی شي بې ارزښته ښکاره شي. که پایله په دواړو حالتونو کې ښه حماسي شعر وي، دواړه د ملي ادبي اتلانو په توگه پېژندل شـوي. بیا هم لونروت د ملي اتل په توگه منل شـوی او مکفرسن رد شوی: کلیوالا د ملي سمبول په توگه ژوندی پاتې کېږي، په داسې حال کې چې د اوسیان شعرونه د ادبیاتو تاریخ پورې اړه لري، که څه هم دواړو د دولسمې پېړۍ د لینسټر د کتاب د کیسو په لېست کې د ضمیمه شویو قاعدو پیروي وکړه.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library